

Analiza obrazovanja poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj

Marinčić, Željko

Master's thesis / Diplomski rad

2013

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:402322>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

1. UVOD

Očekivani ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju donosi nove prilike, ali i nove prijetnje. Kako bi hrvatska poljoprivreda uspjela svoje prilike iskoristiti, te svoje slabosti minimalizirati i ukloniti, treba biti spremna na nove izazove. Kontinuirana briga o gospodarskom smjeru zemlje treba biti popraćena znanjem i iskustvom, kako bi se sve prilike koje dolaze pravilno iskoristile u korist hrvatskog gospodarstva. Logično je da svaka zemlja ima svoju politiku poslovanja. Ulaskom u Europsku uniju, hrvatska politika treba biti u skladu s europskom.

Ciljevi diplomskog rada su ustanoviti obilježja i smjernice koje Europska unija zahtijeva od svojih članica u sektoru poljoprivrede. Jedan od većih zahtjeva je stručno obrazovanje i kontinuirano usavršavanje znanja. Upravo je to jedno od glavnih ograničenja obrazovne strukture seoskog stanovništva, skromna ponuda obrazovanja za odrasle. Osobito se to odnosi na radno aktivne poljoprivrednike, koji moraju biti spremni u svakom trenutku odgovoriti na nove izazove vezane za društveno-gospodarski razvoj seoskih područja.

S obzirom na nepovoljnu obrazovnu strukturu seoskog stanovništva, javlja se potreba za unapređenjem i intenziviranjem svih oblika obrazovanja, koji obuhvaćaju moderni koncept obrazovanja.

Provest će se istraživanje o trenutnom obrazovanju poljoprivrednika s obzirom na pritisak Europske unije. Također, anketom se želi ispitati mišljenje aktualnih hrvatskih poljoprivrednika o novim načinima obrazovanja, te o budućnosti hrvatske poljoprivrede ulaskom u Europsku uniju. Cilj je saznati jesu li poljoprivrednici krenuli sa obrazovanjem, što misle o ovom načinu obrazovanja, da li ga odobravaju ili ne. Anketa će se provesti online, putem raznih foruma poljoprivredne i slične tematike.

2. PREGLED LITERATURE

Prilikom pisanja ovog diplomskog rada koristio sam se podacima iz više izvora. Za pisanje teorijskih objašnjenja služio sam se stručnom literaturom čije sam izvore podataka uredno citirao. Stručna literatura mi je pomogla da se približimo temi ovog diplomskog rada te da ju bolje razumijem kako bi mogao iznijeti svoja vlastita mišljenja u vezi teme.

U znanstvenom članku Zdenka Babića obrađuje se tema participacije i ulaganja u obrazovanje u Hrvatskoj i uspoređuje se sa zemljama Evropske unije i tranzicijskih zemalja. Knjiga prof. dr. sc. Lazibata pojašnjava pojam kvalitete i njen značaj u svakom poslovnom procesu.

Nikola Pastuović u njegovom radu se iznosi pojam cijeloživotno učenje i govori o nastanku termina koji je prevladao na sastanku 25 ministara obrazovanja zapadne i srednje Europe, Australije, Kanade, Japana, Meksika Novog Zelanda i SAD-a. Održanog u Parizu 1996. godine.

U radu Žiljka T. Načelo građanstva i obrazovanja odraslih, dio rada se odnosi na formalno i neformalno obrazovanje i njihove razlike i značaj.

Obrazovanj mora služiti intersima javnosti i nije samo odraz neke vrijednosti društva kaže Maja Žitinski u svome radu, Obrazovanje je moralni pojam.

Poljoprivredno stanovništvo, radna snaga, posjedovna struktura su dijelovi iz knjige prof. dr. sc. Božidara Petrača: Agrarna Ekonomika

Osim stručne literature koristio sam se Internetom. Istraživanjem ove teme došao sam do mnoštva informacija kojima sam upotpunio svoj diplomski rad.

3. MATERIJAL I METODE

U ovom diplomskom radu upotrijebljene su različite stručne i znanstvene metode.

Za prikupljanje podataka za pisanje diplomskog rada koristile su se povijesna metoda, metoda intervjua i neke druge *desk research* metode. Nakon prikupljenih izvora i podataka koristila se metoda analize i selekcije kako bi se izabrali podatci koji će se uvrstiti u rad. Njihovo povezivanje izvršeno je deduktivnom metodom, metodom klasifikacije, metodom kompilacije (koja je najviše korištena) i deskriptivnom metodom. Također korištene su metode grafičkog prikazivanja, te metoda sinteze i komparativna metoda.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. Općenito o obrazovanju

Obrazovanje kao pojam ima višestruko značenje. Pod obrazovanjem se podrazumijeva institucija, proces, sadržaj i rezultat organiziranog i/ili slučajnog učenja u funkciji razvoja različitih kognitivnih sposobnosti, kao i stjecanja raznovrsnih znanja, umijeća i navika.

Obrazovanje ljudi obično se dijeli na:

1. formalno – u školama,
2. neformalno – izvan škole.¹

Za potrebe obrazovanja za demokratsko građanstvo razrađene su tri razine kompetentnosti:

1. kognitivne kompetentnosti (kompetentnost pravne i političke naravi, poznavanje današnjeg svijeta, proceduralna kompetentnost, poznavanje načela i vrijednosti ljudskih prava te demokratskog građanstva);
2. afektivne kompetentnosti (etičke kompetentnosti i izbori vrijednosti);
3. sposobnosti za djelovanje, sposobnost suživota i suradnje s drugima, sposobnosti za rješavanje konflikata, sposobnosti za sudjelovanje u javnoj raspravi (Žiljak, 2002., str. 114.).

Obrazovanje se obično u ekstrinzičnim okvirima smatra vrijednim i za pojedinca (naći će bolji posao), i za društvo (društvo će se sastojati od zrelih, dobrih građana). Ali, obrazovanje treba shvatiti i u intrinzičnim terminima. To znači da je u formalnome obrazovanju moguće razlikovati dvije strane – jedna su učitelji (ili profesori) koji preuzimaju odgovornost za obrazovanje onih drugih. Nasuprot tomu, neformalno obrazovanje definirano je negativno, kao obrazovanje pod kojim taj uvjet ne postoji pa riječ „obrazovanje“ ostaje nedefinirana. Tako, osobi kojoj nedostaje formalno obrazovanje, nedostaje i osposobljenost za vrednovanje, analiziranje i prosuđivanje te komuniciranje informacija u svim njezinim virtualnim oblicima i aspektima. Nasuprot tomu, od formalno se obrazovane osobe očekuje da prepozna kad se polu-istina plasira umjesto cjelovite istine (Žitinski, 2006., str. 143.). Formalno obrazovanje je institucionaliziran sustav koji obuhvaća osnovnoškolsko, srednjoškolsko, visokoškolsko i znanstveno obrazovanje koje se obavlja na temelju ovlaštenja i verifikacije nadležnoga državnog tijela.

¹ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Obrazovanje>, 28.03.2013.

Neformalno obrazovanje je organizirana i sustavna aktivnost učenja koja se događa izvan sustava formalnog obrazovanja gdje omogućuje posebne tipove učenja za posebne ciljne skupine djece i odraslih (Žiljak, 2002., str. 116.). Mijatović (2002., str. 171.) ističe kako je temeljno značenje obrazovanja organizirano i sustavno razvijanje kognitivnih sposobnosti i učenje pojedinca. Obrazovanje je različit, ali paralelan proces odgoju pri čemu obrazovanje znatno više ostvaruje i temeljne pretpostavke za odgojna postignuća. Obično se naglašava da nema obrazovanja koje nema odgojne učinke.

Obrazovanje je moralni pojam jer je iznad instrumentalnih vrijednosti, obrazovanje je „obraz“. Naime, uvijek je moguće potkupiti ljude koji nemaju integritet i nisu razvili nadasve osobito tri vrline koje se kod Aristotela odnose na ispravno rukovanje novcem: velikodušnost, izdašnost, pravednost. Ako netko nema novca, a pokvaren je čovjek, nedostatak ga novca neće kvalificirati dobrim samo zato jer on nema priliku pokazati koliko je zao (Žitinski, 2006., str. 140.).

4.2 Ciljevi odgoja i/ili obrazovanja

Prema Mijatoviću (2002., str. 169. – 170.), cilj odgoja i/ili obrazovanja je iskaz o općem očekivanju, civilizacijskoj usmjerenosti i zamišljenom učinku odgojnog i obrazovnog procesa kojima se opisuje i pobliže zadaje što se od odgojne i obrazovne djelatnosti očekuje i zahtijeva na pojedinim razinama. To je skup usmjerenja, orijentacija i normi za odgojno i obrazovno djelovanje uopće ili za pojedine razine školskog sustava posebno. U demokratskim društvima to je skup usklađenih odredbi o usmjerenosti odgoja i obrazovanja koje osiguravaju mnogobrojna ljudska i humana prava od raznolikih udruga, organizacija, roditelja i učenika kojeg štite od jednostranog usmjeravanja, informiranja i indoktrinacije kao i pouke o obvezama i odgovornostima u društvu pluralne demokracije. U užem smislu, ciljem odgoja dominantno se određuje poželjna pomoć i djelovanje škole u konativnom i emocionalnom razvoju učenika, dok se obrazovnim ciljem dominantno određuju i usmjeravaju obveze škole za ostvarenja učenikova razvoja u kognitivnoj sferi. (Žitinski 2006., str. 140.) pri tome dodaje kako ciljevi poslovanja i ciljevi obrazovanja jesu različiti. Dok je specifični cilj poslovanja korisnost i zarada, specifični cilj obrazovanja je proširenje ljudskoga znanja i spoznaja onoga što je dobro i zato, ispravno. U pravilu, čovjek s ispravnim obrazovanjem postaje dobar.

4.3. Cjeloživotno učenje

Cjeloživotno učenje je pedagoška koncepcija koja polazi od spoznaje da čovjek formalno i/ili neformalno uči cijeli život, da je učenje dio imanentne sposobnosti ljudi i sastavni dio njihove životne prakse. Njime se objedinjavaju sve razine intencionalnog i funkcionalnog obrazovanja, svekoliko osobno i prihvaćeno iskustvo, profesionalna i životna spoznaja kao i mnogobrojna praktična, situacijska, obiteljska i druga iskustva. Suvremena koncepcija cjeloživotnog obrazovanja izvodi se iz strategije razvoja koja predstavlja sintezu razvoja obrazovanja, gospodarstva i društvenog razvoja u čemu svaki pojedinac u većoj ili manjoj mjeri participira te stječe nova znanja i otvara nove beskonačne perspektive (Mijatović, 2002., str. 170.).

Slika broj 1. Prikazuje povezanost i potporu EU u cjeloživotnom učenju

Izvor: <http://www.grad.unizg.hr/>

Termin cjeloživotnog obrazovanja, prema Žiljaku (2002., str. 117.), sadržava načelo vremenskog produživanja organiziranog učenja od djetinjstva i mladosti na čitav život. Obrazovanje se shvaća kao neodvojivo svojstvo čovjekova življenja od rođenja do smrti pa tako obuhvaća i obrazovanje odraslih. To je sustav povezanih elemenata, a obrazovni ciljevi se postižu kombinacijom različitih oblika samoobrazovanja, usmjerenog samoobrazovanja te učenja u različitim oblicima nastave.

Pastuović (2008., str. 253. – 254.) smatra kako je koncept cjeloživotnog obrazovanja odnosno učenja, potaknut razvojem ideje i prakse obrazovanja odraslih u industrijski razvijenim zemljama zapada kao što su Engleska, Njemačka i skandinavske zemlje. Razvoj koncepta obrazovanja odraslih bitno je pridonio formiranju koncepta cjeloživotnog obrazovanja. Termin cjeloživotno učenje prevladao je 1996. godine na sastanku 25 ministara obrazovanja zapadne i srednje Europe, Australije, Kanade, Japana, Meksika, Novog Zelanda i SAD-a što je održan u Parizu na kojem je zaključeno da se time ostvaruje paradigmatički preokret „od obrazovanja k učenju“ koji je nužan kao primarni cilj svjetske obrazovne reforme. Cjeloživotno učenje zahtijeva da se obrazovanje sagleda u njegovom totalitetu. Ono pokriva formalni, neformalni i informalni oblik obrazovanja i pokušava integrirati i artikulirati sve strukture i faze obrazovanja duž vertikalne i horizontalne dimenzije. Ono je također karakteristično po svojoj fleksibilnosti što se tiče vremena, prostora, sadržaja, načina učenja i stoga zahtijeva samoupravljivo učenje dijeleći nečije prosvjetljenje s drugima i prihvaćajući različite stilove i strategije učenja.

4.4. Intelektualni kapital

Intelektualni kapital jedan je od suvremenih pristupa u pokazivanju vrijednosti i važnosti odgoja i obrazovanja radno aktivne populacije. Intelektualni kapital se danas uzima kao jedan od pokazatelja potencijalnih sposobnosti, znanja i tržišne kompetitivnosti konkretnog društva. Iskazivanje intelektualnog kapitala ostvaruje se putem indeksa i kvalitativnih opisa u ovisnosti o dvadesetak faktora koji izravno sudjeluju u iskazivanju konačne vrijednosti (Mijatović, 2002., str. 172.). Babić (2004., str. 30.) ističe kako je povećanje ulaganja u ljudski kapital odnosno u obrazovanje, jedan od glavnih prioriteta ekonomske politike razvijenih zemalja. Ljudski kapital se uobičajeno aproksimira s prosječnom razinom kvalificiranosti odnosno obrazovanosti stanovništva. Međutim, ljudski kapital osim psiho-fizičkih sposobnosti pojedinaca uključuje i komponentu njihove socijalno-zdravstvene pripravnosti. Stoga, investicije u ljudski kapital obuhvaćaju ulaganja u obrazovanje i obučavanje na poslu kao njegovu najznačajniju komponentu, ali i ostala ulaganja koja povećavaju proizvodnost pojedinca poput, npr., ulaganja u zdravstvo.

4.5. Obrazovanje u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se formalna naobrazba dijeli u šest stupnjeva:

1. predškolsko obrazovanje,
2. osnovnoškolsko obrazovanje,
3. srednjoškolsko obrazovanje,
4. dodiplomsko obrazovanje,
5. diplomsko obrazovanje,
6. postdiplomsko obrazovanje.

Osnovna škola u trajanju od 8 godina je obvezna i besplatna (poslije 1990. godine sve su češće akcije da učenici osim besplatnog pohađanja škola dobivaju i besplatne knjige, u jesen 2004. godine to je realizirano za sve osnovce grada Zagreba). Ostali vidovi školovanja se plaćaju.²

Osim prethodne podjele naobrazbe u Hrvatskoj, spomenut će se još jedna u nastavku.

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj sastoji se od³:

1. predškolskog odgoja
2. osnovnog obrazovanja
3. srednjeg obrazovanja
4. visoke naobrazbe.

Predškolski odgoj u Republici Hrvatskoj obuhvaća odgoj, naobrazbu i skrb o djeci predškolske dobi, a ostvaruje se programima odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi za djecu od šest mjeseci do polaska u školu.

Osmogodišnje osnovno školovanje u Republici Hrvatskoj obvezno je i besplatno za svu djecu u dobi od šeste do petnaeste godine.

² <http://hr.wikipedia.org/wiki/Obrazovanje>, 28.03.2013.

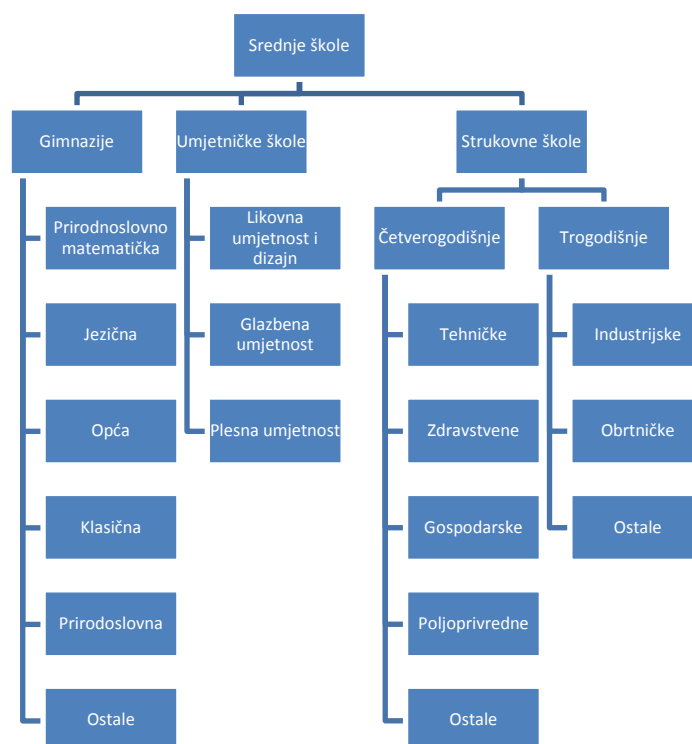
³ <http://www.hr/hrvatska/znanost/obrazovni-sustav> 28.03.2013

Srednjoškolskim obrazovanjem se svakome pod jednakim uvjetima i prema njegovim sposobnostima, nakon završetka osnovnog školovanja, omogućava stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja.

Kvalitetna visoka naobrazba preduvjet je uspješnog društva. Stoga je jedan od glavnih zadataka Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa briga o stvaranju intelektualne jezgre koja provodi tu važnu zadaću uz pomoć hrvatskih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola.⁴

U nastavku se nalazi shema srednjoškolskog sustava Republike Hrvatske.

Slika broj 2. Prikaz sheme srednjoškolskog sustava Republike Hrvatske

Izvor:<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2194>

Iz slike broj 2 vidljivo je kako se Poljoprivredna škola u Hrvatskoj ubraja u strukovne, srednje škole s četverogodišnjim programom. Po završetku programa stječe se naziv Poljoprivrednog tehničara. Poljoprivredni tehničari organiziraju, nadgledaju i usklađuju biljnu i stočarsku proizvodnju u poljoprivrednim poduzećima i na privatnim poljoprivrednim gospodarstvima.

⁴ <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2194>, 28. 03. 2013.

Neki poljoprivredni tehničari bave se uređivanjem parkova i zelenih površina. U voćarstvu uzgajaju se sve vrste domaćeg voća i neke vrste južnog voća (smokve, naranče, mandarine, limuni, bademi, masline). Poljoprivredni tehničari mogu se baviti i drugim granama proizvodnje, kao što su gljivarstvo, pčelarstvo, ribarstvo, konjogojstvo. Zbog raznovrsnosti poslova u biljnoj i stočarskoj proizvodnji, a u svrhu veće stručne specijalizacije i djelotvornijeg obavljanja radnih zadaća, uz poljoprivrednog tehničara općeg smjera razvila su se i specijalizirana poljoprivredna zanimanja.⁵

Slika broj 3. Prikaz nezaposlenih osoba u Hrvatskoj u prosincu 2010 godine prema razini obrazovanja.

Izvor: <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-hrvatskoj-cak-319-845-nezaposlenih.html>

Iz slike broj 3 vidljivo je da među nezaposlenima prevladavaju osobe sa završenom trogodišnjom srednjom školom za zanimanja, odnosno školom za KV i VKV radnike, kojih je u prosincu 2010. bilo 110.863 ili 34,7 posto. Najmanje nezaposlenih osoba je sa završenim visokoškolskim obrazovanjem, i to s fakultetom i akademijom 17.502 ili 5,5% te s prvim stupnjem fakulteta, višom školom i stručnim studijem 12.572 ili 3,9 posto.

⁵ <http://mrav.ffzg.hr/zanimanja/book/part2/node3001.htm>, 28.03.2013.

4.6. Pojam kvalitete u visokom obrazovanju Republike Hrvatske

Prema općoj definiciji kvalitete, ona je mjera ili pokazatelj obujma odnosno iznosa uporabne vrijednosti nekog proizvoda ili usluge za zadovoljenje točno određene potrebe na određenom mjestu i u određenom trenutku, tj. onda kad se taj proizvod i ta usluga u društvenom procesu razmjene potvrđuju kao roba.⁶

Kvaliteta je svojstvo proizvoda ili usluge da pouzdano čini ono za što je osmišljen/a. Također, to je stupanj do kojega proizvodi ili usluge zadovoljavaju potrebe i zahtjeve klijenata.⁷

Klijenti, odnosno studenti su ti koji određuju kvalitetu usluge. Kvaliteta je iznimno važna u svim djelatnostima, a čini najvažniji faktor kod kreiranja vrijednosti proizvoda ili usluga za klijenta, odnosno primatelja usluge. Kvaliteta obrazovanja tiče se svih aktera koji sudjeluju procesu obrazovanja. Sudionici Visokog obrazovanja su studenti koji se trude i ulažu napore kako bi se formalno i neformalno obrazovali, roditelji koji, u većini slučajeva, financiraju studente, ali i profesori koji svoja znanja putem procesa obrazovanja prenose na studente.

Visoko obrazovanje razlikuje se od ostalih oblika obrazovanja po tome što je njegova osnovna razina za upis završeno srednjoškolsko obrazovanje. Visoko obrazovanje odvija se ili u sklopu visokog učilišta ili pod njegovim nadzorom. U Hrvatskoj se visoko obrazovanje stječe na sveučilištima, veleučilištima i visokim školama. Kada se studenti dovoljno zalažu i kroz svoje aktivnosti dokažu svoje znanje, visoko učilište dodjeljuje titulu koja odgovara razini završenog studija. Kvaliteta u obrazovanju čini sastavnicu o kojoj svaka osoba razmišlja kod odabira daljnjeg obrazovanja, stoga je bitno da se pojam kvalitete i očekivanja budućih studenata shvate i ispune. Ukoliko je pojam kvalitete u obrazovanju dobro shvaćen, a njegovi su akteri dali sve od sebe od prvog do zadnjeg dijela procesa, kvaliteta će biti na visokoj razini. To znači da će tražena vrijednost usluge, odnosno obrazovanja biti zadovoljena, te će korisnici fakultet smatrati kvalitetnim.

Kvaliteta obrazovanja u Republici Hrvatskoj, sam obrazovni sustav čini privlačnim, što će dovesti do privlačenja sve većeg broja novih studenata, a to će dovesti do obrazovanijeg stanovništva zemlje.

⁶ Lazibat, T. Upravljanje kvalitetom, Znanstvena knjiga d.o.o., Zagreb, 2009.

⁷ Sikavica P. Bahtijarević- Šiber F., Pološki- Vokić N. Temelji menadžmenta. Zagreb: Školska knjiga, 2008.

Tablica 1. Učenici i studenti koji su završili osnovnu ili srednju školu odnosno diplomirali na visokim učilištima

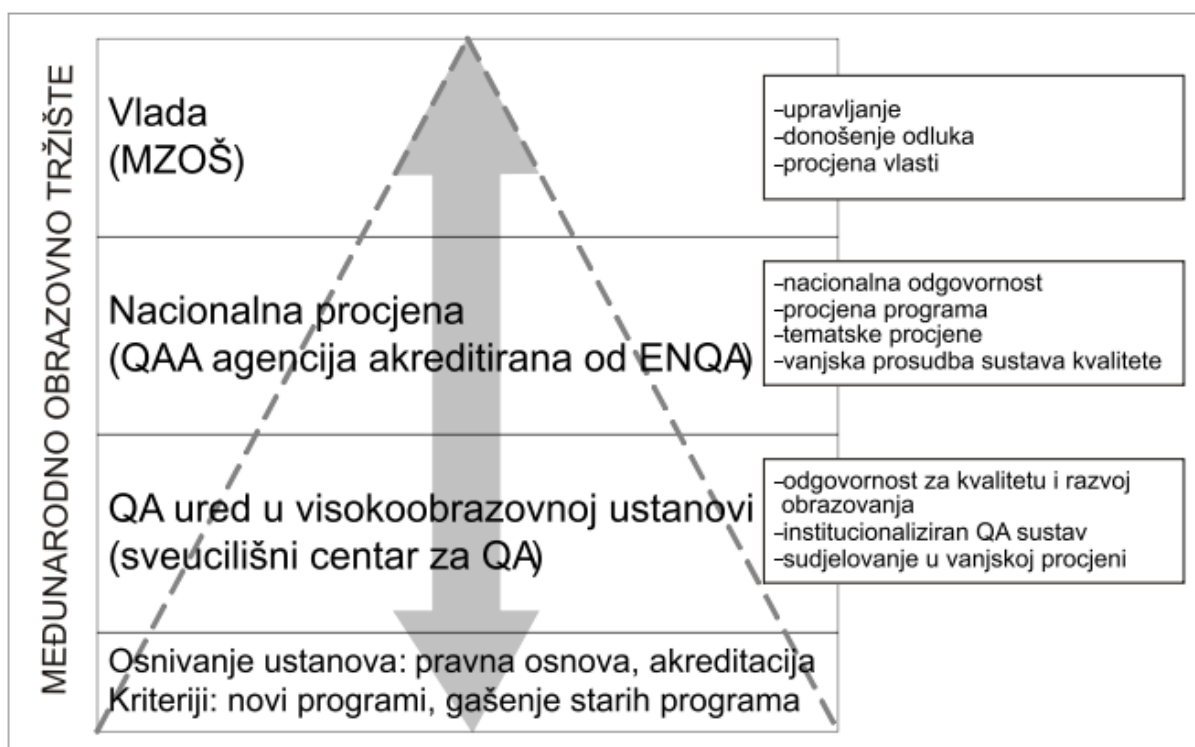
God.	Učenici koji su završili osnovnu školu			Učenici koji su završili srednju školu			Studenti koju su diplomirali na visokim učilištima					
	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Stručni studij			Sveučilišni studij		
							Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
1997.	52376	26773	25603	51005	25396	25609	3657	2019	1638	7803	3489	4314
1998.	54522	27966	26556	51165	25603	25562	4419	2374	2045	8867	3759	5108
1999.	52285	26658	25627	50928	25435	25493	4468	2314	2154	8847	3653	5194
2000.	53839	27380	26459	49081	24025	25056	4626	2419	2207	8884	3585	5299
2001.	52982	26990	25992	48203	24085	24118	5432	2373	3059	8378	5416	4962
2002.	53368	27235	26133	47057	23162	23895	5453	2649	2804	9415	3733	5682
2003.	51211	26250	24961	47092	23384	23708	6489	2864	3625	9243	3753	5490
2004.	50088	25644	24444	48548	23848	24700	8029	3282	4747	9362	3724	5638
2005.	50173	25538	24635	47698	23536	24162	8458	3432	5026	9732	3913	5819
2006.	49578	25489	24089	46551	22874	23677	8919	3765	5154	10647	4207	6440
2007.	46814	24046	22768	45823	22399	23424	9929	4292	5637	11040	4497	6543
2008.	46328	23585	22743	44506	22115	22391	10247	4430	5817	15326	6129	9197

Izvor: Republika Hrvatska – Državni zavod za statistiku

Iz navedenih podataka može se vidjeti kako je broj učenika koji su završili osnovnu školu 1989. godine bio 64753. Nakon toga broj učenika se mijenjao uz neznatne oscilacije povećanja, tj. broj učenika koji su završili osnovnu školu postupno se smanjivao da bi 2008. godine bio 46328. Nadalje, broj učenika koji su završili srednju školu 1989. godine iznosio je 41050. Uslijedile su godine sa neznatnim oscilacijama smanjenja i povećanja sve do 1994. godine kada je taj broj narastao na 54914 što je ujedno i najveći broj učenika koji su završili srednju školu među navedenim godinama. Nakon toga broj učenika je polagano padao uz male oscilacije povećanja. 2008. godine taj broj iznosio je 44506. Što se tiče studenata koji su diplomirali na stručnim i sveučilišnim studijima, može se zaključiti kako se ovdje najviše vide razlike u godinama. Naime, broj studenata koji su diplomirali na stručnim studijima 1989. godine iznosio je tek 3751 da bi se iz godine u godinu postupno povećavao i 2008. godine iznosio 10274. Slično je i sa studentima koji su diplomirali na sveučilišnim studijima. 1989. godine njihov broj iznosio je 6637, a 2008. godine 15326.

Kada se promotri kretanje obrazovanosti radno sposobnog stanovništva u Hrvatskoj prema podacima iz popisa stanovništva, uočava se da je u posljednjih četrdeset godina srednje obrazovanje doživjelo ekspanziju. Najznačajniji porast udjela radno sposobnog stanovništva sa srednjoškolskim obrazovanjem bilježi posljednje tranzicijsko desetljeće. Udjeli radno sposobnog stanovništva sa završenim višim i visokim obrazovanjem također rastu, ali znatno manjim intenzitetom.

Slika broj 4: Prikaz Nacionalnog sustava osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju

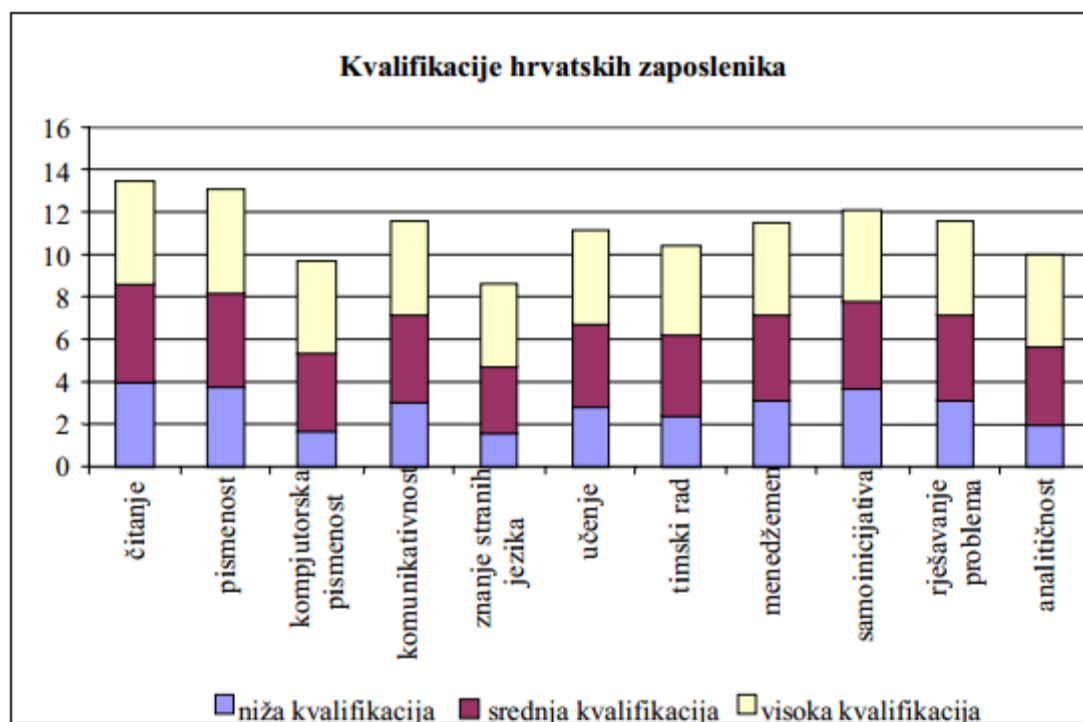
Izvor: http://www.enqa.eu/files/ESG_v03.pdf

Ulaskom u Europsku uniju odgojno-obrazovne ustanove u RH imat će na raspolaganju mogućnosti za suradnju i financiranje iz europskih fondova koji su do ovog razdoblja bili dostupni u manjoj mjeri. Kao posljedica toga, Hrvatska će u sljedećem razdoblju uspješnost, značaj i produktivnost svojih znanstvenih i obrazovnih institucija morati početi mjeriti i izvan isključivo nacionalnih okvira. Radi toga je nužno da sve hrvatske odgojno-obrazovne institucije dobiju priliku sudjelovati u projektima financiranim iz fonda IPA-e i kasnije ESF-a, čime će istodobno razviti kapacitet za ravnopravno sudjelovanje u natjecanjima za ostale europske fondove, ali i provesti konkretne projekte za unapređenje sustava.⁸

⁸ www.hrcak.srce.hr/file/60879

Može se zaključiti da Hrvatska, u odnosu na razvijene zemlje Europske unije i referentne tranzicijske zemlje prema stopama participacije u obrazovanju, bitno zaostaje u predškolskom odgoju, a posebno je loša situacija kod cjeloživotnog obrazovanja, dok je kod srednjoškolskog obrazovanja problematično strukovno obrazovanje u kojem se nedovoljno provodi usklađivanje upisne politike i kataloga zanimanja s potrebama tržišta rada. U sustavu tercijarnog obrazovanja najveći je problem visoka neefikasnost sustava karakterizirana dugim rokovima studiranja i velikim brojem studenata koji nikada ne završe studij. Stoga bi uz povećanje broja upisanih studenata najveću pažnju trebalo usmjeriti na uspostavljanje efikasnijeg organizacijskog modela upravljanja sustavom sa ciljem znatnog povećanja broja studenata koji završavaju studij i skraćivanja prosječnog vremena studiranja.⁹

Slika broj 5. Prikaz kvalificiranosti hrvatskih zaposlenika

Izvor: <http://www.ijf.hr/konkurentnost/lowther.pdf>

Znanja i vještine mogu se – što je čest slučaj – razvijati i na poslu, ali preduvjet za njihovo stjecanje jest temeljno opće obrazovanje. Hrvatskoj je stoga potreban velik broj zaposlenih radnika koji su stekli tercijarno obrazovanje te opće obrazovanje koje bi im omogućilo konkurentnost i bilo osnova za cjeloživotno učenje i usavršavanje.

⁹ Babić, Z. Participacija i ulaganje u obrazovanje u Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb, 2004.

4.7. Pojam poljoprivrede

Definirati poljoprivredu, odnosno odrediti njezin pojam, prva je zadaća koja se nameće kada pristupamo njenom proučavanju. Točna definicija potrebna je da se utvrdi okvir predmeta proučavanja i da se utvrdi područje za statistički obuhvat.

U gospodarstvu najnižeg stupnja razvijenosti, gospodarska aktivnost ljudi se gotovo sve više iscrpljuje u tome da se uzgoje korisne biljke i životinje i da se plodovi biljaka i proizvodi životinja, prema obliku koji bi bio najprihvatljiviji i prema vremenu trošenja, na jednostavan način prilagode zadovoljavanju potreba ljudi. (Petrač, 2002:11)

“Poljoprivredu definiramo kao aktivnost koja je vezana za uzgoj korisnih biljaka i životinja, te za preradu, prijevoz i promet vlastitom aktivnošću proizvedenih biljnih i životinjskih proizvoda.”¹⁰ (Petrač, 2002:11)

U ukupnosti funkcija poljoprivrede zamjenjivim smatramo:

- Poljoprivreda kao tržište za razvoj industrije
- Proizvodnju sirovina potrebnih za industriju
- Proizvodnju poljoprivrednih proizvoda namijenjenih izvozu
- Sudjelovanje u stvaranju društvenog proizvoda
- Pružanje zaposlenja dijelu radno sposobnog stanovništva i
- Pružanje mogućnosti dijelu ukupnog stanovništva da na dohotku stvorenom u poljoprivredi nađe osiguranje vlastite egzistencije.

A nezamjenjivom smatramo - proizvodnju biljnih i stočarskih proizvoda za prehranu stanovništva.

¹⁰ Petrač. B. Agrarna ekonomika, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2003.

4.8. Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj

U Hrvatskoj se razlikuju tri zemljopisne i klimatske cjeline: ravnica na sjeveru s kontinentalnom klimom, sredozemno priobalje na jugu i planinski prostor u središnjem dijelu. Raznoliki tipovi klime, reljefa i tla omogućuju proizvodnju širokog asortimana poljoprivrednih proizvoda, od ratarskih i industrijskih usjeva, do vinograda, kontinentalnog i mediteranskog voća i povrća. U ukupnom BDP-u, poljoprivreda i ribarstvo sudjeluju 7,6%.¹¹

Od 3,15 milijuna hektara poljoprivrednih površina, obrađuje se 63%, a ostalo su pašnjaci. U privatnom vlasništvu je 80% od ukupne obrađive zemlje. Zakonom o poljoprivrednom zemljištu propisano je i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države putem prodaje, zakupa i koncesija. Ratarstvo pokriva domaće potrebe za žitaricama i šećerom te veći dio potreba za industrijskim biljem. Vinogradi se prostiru na 58.000 hektara, a proizvodnjom vina u Hrvatskoj bavi se 30 većih tvrtki, 35 zadruga i 250 obiteljskih proizvođača. Za vina autohtonih sorti grožđa iskazuje se sve veći interes na europskom i svjetskom tržištu.¹²

Ribarstvo i prerada ribe su tradicionalno najvažnije djelatnosti u priobalnom i otočkom dijelu Hrvatske. Proizvodnjom ribljih prerađevina bavi se više od 30 tvrtki, koje godišnje proizvedu oko 14 tisuća tona prerađevina, od čega oko 70% čine konzervirane srdele. U 2003. g. proizvedeno je 4,4 tisuće tona slatkovodne ribe, a ulov i proizvodnja morske ribe i ostalih morskih plodova iznosili su više od 26 tisuća tona.¹³

Proizvodnja hrane, pića i duhana su djelatnosti koje, u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije u Hrvatskoj, zapošljavaju najviše ljudi i ostvaruju najveći ukupni prihod. Svjetski poznati i najznačajniji izvozni proizvodi prehrambene industrije su vegeta, keksi i vafli, punjena čokolada, konzervirane srdele, gotove juhe, maslinovo ulje, cigarete, pivo i jaka alkoholna pića.¹⁴

¹¹ <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/poljoprivreda> (29.03.2013.)

¹² <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/poljoprivreda> (29.03.2013.)

¹³ <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/poljoprivreda> (29.03.2013.)

¹⁴ <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/poljoprivreda> (29.03.2013.)

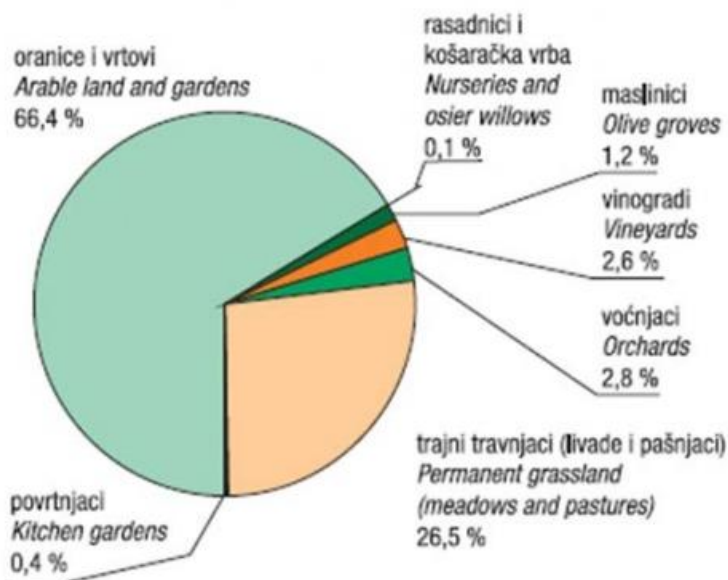
4.9. Razvojni potencijali poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

„Kao privredni sektor poljoprivreda u bruto domaćem proizvodu je (1997.- 2005.) zastupljena s više od 7% u zaposlenosti poljoprivreda sudjeluje s 13% te zajedno s prerađivačkom industrijom u vanjskotrgovinskoj bilanci je zastupljena od 10 do 12%. „¹⁵

Značaj poljoprivrede u hrvatskom gospodarstvu danas je veći nego što pokazuju prethodni podaci – ako se uzme u obzir povezanost agrarne proizvodnje s drugim gospodarskim djelatnostima (mineralna gnojiva i zaštitna sredstva, prerađivačka industrija, promet, trgovina i turizam). Isto tako važna je i zaposlenost u poljoprivredi; u gotovo pola milijuna obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava preko milijun članova tih obitelji na različite načine bavi se poljoprivredom.

Slika broj 6. Prikaz iskorištenosti poljoprivrednih površina u Hrvatskoj

G 15-1. POLJOPRIVREDNA POVRŠINA PO KATEGORIJAMA KORIŠTENJA U 2009.
AGRICULTURAL LAND, BY TYPE OF CULTIVATION, 2009

Izvor: <http://www.dzs.hr/>

15

<http://www.baranja.net/modules.php?name=News&file=article&sid=4126&mode=thread&order=0&thold=0>
(28.03.2013.)

Na slici br 6 nalazi se poljoprivredna površina Republike Hrvatske po kategorijama korištenja u 2009. godini. Vidimo da je najviše poljoprivredne površine iskorišteno za oranice i vrtove , čak 66,4 %, dok na trajne travnjake otpada 26,5 %. Voćnjaci zauzimaju 2,8 % poljoprivrednih površina a vinogradi 2,6 %. Najmanji udio poljoprivrednih površina odlazi na maslinike 1,2 %, na povrtnjake 0,4 % i na rasadnika 0,1 %.

Na svjetskom tržištu konkurentni smo u proizvodnji kukuruza, vina, maslinova ulja i mandarina. Hrvatski konjunktorni izvozni proizvodi su šećer, na kojem je dosad od izvoza zarađeno milijardu dolara, tuna, cigarete, umaci, pivo.

Razvojni potencijali poljoprivrede:

- postojanje visokog stupnja tehničko-tehnološke stručnosti i osposobljenosti,
- spremnost poljoprivrednika da prošire proizvodnju kada se uklone ograničenja za tu proizvodnju,
- postojanje prirodnih uvjeta za usmjeravanje proizvodnje za koje u Hrvatskoj postoje poredbene prednosti,
- Mogućnost potpunijeg iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta,
- Relativno nizak stupanj zagađenja okoline u Hrvatskoj.

(Cini, Nater; 2007)

4.10. Vlastita swot analiza hrvatske poljoprivrede

Tablica 2. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - potencijal za povećanje vrijednosti proizvodnje u poljoprivredi, - visoka kvaliteta poljoprivrednih zemljišta, velika biološka raznolikost, - nalazišta mineralnih sirovina (glina, kamen, pijesak) - postojanje državne potpore- poticaji, - grupirana poljoprivredna zemljišta u vlasništvu gospodarskih subjekata, - pogodna klima za poljoprivrednu proizvodnju, - sve više seoskih gospodarstava, - aktivnost Hrvatske poljoprivredne komore i postojanje javne poljoprivredne savjetodavne službe 	<ul style="list-style-type: none"> - neorganiziran nastup na tržištu poljoprivrednih proizvoda, - velike poljoprivredne površine pod minama, - slaba iskorištenost prirodnih resursa, - visoka zaduženost gospodarstva, - nedostatak vještina i iskustva upravljanja, staro stanovništvo, - razlike između nacionalnih standarda i standarda Europske unije - visoka stopa nezaposlenosti - orijentacija na nisko rentabilne ratarske kulture, - usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, - nedefinirano vlasništvo i nesređen katastar,
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - razvoj veza s regijama susjednih i bliskih zemalja, - omogućen pristup fondovima Europske unije za regionalni razvoj, - promocija domaćih poljoprivrednih proizvoda, - kvalificirani obrazovni kadar, - poboljšanje konkurentnosti na svjetskom tržištu, - sklonost hrvatskim proizvodima, prirodno bogatstvo ruralnih područja, - razvoj ekološke poljoprivrede, - povoljan geografski položaj zemlje 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno stimulativan izvoz, - spor razvoj za ozgradnju infrakstrukture, - izostajanje kreditnih sredstava za razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, - nedostatak banaka zainteresiranih za kreditiranje obiteljskih gospodarstava, - neodlučnost pri uvođenju novih tehnologija koje zahtjeva Europska unija, - nedovoljna kontrola nadzornih tijela, - usitnjenost poljoprivrednih zemljišta, - velika nezaposlenost, - neujednačen regionalni razvoj.

Izvor: autor

Na temelju SWOT analize hrvatske poljoprivrede može se zaključiti kako su njene snage izrazito jake. Kako bi se snage povećale, bitno je znati ih iskoristiti. Jedan od važnijih snaga je potencijal za povećanje vrijednosti proizvodnje u poljoprivredi. Također je visoka kvaliteta poljoprivrednih zemljišta jedna od najvećih snaga hrvatske poljoprivrede. Velika biološka raznolikost omogućuje veliko iskorištavanje zemljišta koje je bogato mineralima i svim sastojcima koje pogoduju kvalitetnom uzgoju i obradi poljoprivredne površine. Nalazišta mineralnih sirovina, kao što su glina, kamen i pijesak značajan su faktor koji hrvatskom poljoprivrednom društvu pomaže kod obrade tla, i kombiniranja površina za obradu. Državne potpore i poticaji su dodatan „vjetar u leđa“ poljoprivrednicima koji ga znaju iskoristiti. Zbog geografskog položaja čitave zemlje klimatske prilike su povoljne i umjerene bez ikakvih temperaturnih ekstrema, još uvijek postoji, iako ne pravilna kao nekada, izmjena četiri godišnja doba. Sve veći broj seoskih gospodarstava čine snagu, ali i priliku za dodatno iskorištavanje potencijala hrvatske poljoprivrede.

Aktivnost Hrvatske poljoprivredne komore je snaga koja pomaže poljoprivrednicima, jer organiziranjem seminara savjetovanja, stručnih skupova, izložbi, sajмова i kongresa pomaže u radu i stvaranju novih ideja za sve kojima nedostaju. Također, Hrvatska poljoprivredna komora podiže svijest hrvatske javnosti o važnosti poljoprivredne proizvodnje, važnosti poljoprivrednih proizvoda, vrijednosti hrane proizvedene na poljoprivrednim gospodarstvima, ali i potiče promociju proizvoda proizvedenih na hrvatskim poljoprivrednim gospodarstvima. Neorganiziran nastup na tržištu poljoprivrednih proizvoda jedna je od slabosti hrvatske poljoprivrede. I nakon više desetaka godina, posljedice rata još uvijek se osjete. Naime, velika površina poljoprivrednih zemljišta je pod minama. u Hrvatskoj još minirano i minski sumnjivo 799 četvornih kilometara, od čega četvrtina u Osječko-baranjskoj županiji.

Radi se pretežito o šumskim područjima, 73 posto, i poljoprivrednom zemljištu koje zauzima 23 posto minski sumnjivih površina. U Osječko-baranjskoj županiji, primjerice, smatra se da je pod minama cjelokupna lijeva obala Drave od Donjeg Miholjca do Osijeka.

16

Slaba iskorištenost prirodnih resursa i kvalitetne zemlje, stari obiteljsko stanovništvo, te nedostatak vještina, znanja i iskustva dovode do neiskorištenosti potencijala poljoprivrednih površina. Razlike između nacionalnih standarda i standarda Europske unije dovode do komplikacija u vođenju knjiga i općenito gospodarenju površinama. Orijehtacija na nisko rentabilne ratarske kulture ne doprinosi razvoju poljoprivrede, tek puno preživljavanje iz godine u godinu s nezavidnim rezultatima. Usitnjenost poljoprivrednih zemljišta, nedefinirano vlasništvo i nesređen katastar vodi do neslaganja knjiga sa stvarnim stanjem poljoprivrednih površina. Često se greške iz prošlosti vuku do danas, pa dolazi do zbrke i dovođenje novih vlasnika pred „gotov čin.“

Popisom poljoprivrede, 2003. godine bilo je 448.532 obiteljska poljoprivredna gospodarstva prosječne veličine oko 2,6 ha. Zemljišni posjed koji je ionako premalen, dodatno je podijeljen u velik broj malenih parcela, tako da danas obiteljska gospodarstva imaju prosječno četiri parcele veličine oko 0,6 ha.¹⁷

¹⁶ <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/129875/Pod-minama-u-Hrvatskoj-jos-799-km2.html> 28.03. 2013.

¹⁷ <http://www.vguk.hr/novostip/33/1567-105.pdf>, 28.03.2013.

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju pružiti omogućit će razvoj veza s regijama susjednih i bliskih zemalja . Jedna od većih prilika za hrvatsku poljoprivredu je omogućavanje pristupa fondovima Europske unije za regionalni razvoj i razvitak poljoprivrede. Promocija domaćih poljoprivrednih proizvoda na tržištu Europske unije omogućiti će veću transparentnost kvalitete hrvatskih autohtonih jela i proizvoda. Ulazak u Uniju otvorit će vrata velikog tržišta Europe, na kojemu će se svakim danom razvijati konkurentnost na europskim i svjetskim tržištima. Priliku za razvoj trgovine potpomoći će i akcija „Kupujmo hrvatsko“ kojom se marketinški promovira kvaliteta hrvatskih proizvoda. Marketing bi na početku suradnje s europskim tržištem trebao pomoći u prodaju hrvatskih proizvoda, a nakon početnog truda, proizvodi će se sami prodavati. Povoljan geografski položaj zemlje trebao bi se znati iskoristiti, kako bi se nastavila i povećala proizvodnja i proširila se na tržište Europe.

Spor razvoj za izgradnju infrastrukture i nedovoljno stimulativan izvoz čini veliku prijetnju hrvatskoj poljoprivredi. Ukoliko se ulaskom u Europsku uniju ne smanje prijetnje, bit će teško držati korak s velikom konkurencijom koja već obitava na tržištu Unije. Neodlučnost pri uvođenju novih tehnologija koje zahtjeva Europska unija koči poljoprivrednike u daljnjem razvoju. Dok vlastitih slobodnih sredstava nema, nedostatak banaka zainteresiranih za kreditiranje obiteljskih gospodarstava sve je manje. Poljoprivrednici dolaze do ruba i često nemaju rješenje za izlazak iz velike zaduženosti. Velika kriza i nezaposlenost koja je „bolest“ današnjeg života, pogađa i poljoprivrednike koji nemaju dovoljno znanja i iskustva kako se iz nje izvuci. Neujednačen regionalni razvoj dovodi do sve većeg jaza između siromašnih i razvijenih dijelova zemlje.

Nužna je prilagodba europskim standardima. Udruženo znanje, vještine i iskustvo poljoprivrednika Unije ne može štetiti hrvatskoj poljoprivredi, već samo doprinijeti u njezinom razvoju. Obrazovanjem i stjecanjem iskustva šire se horizonti hrvatskog poljoprivrednog stanovništva. Na tržištu Europske unije, hrvatsko poljoprivredno stanovništvo susresti će se s velikom konkurencijom. Ukoliko se iskoristi sav potencijal hrvatskog poljoprivrednog područja, svi resursi stave na raspolaganje, te se s tim istim resursima pravovaljano koristi, ulazak Hrvatske u Europsku uniju pružiti će samo priliku za razvoj.

4.11. Hrvatska poljoprivreda u Europskoj uniji

Europska unija, nisu samo velike potpore, nego ona donosi i pravila koja moraju biti ispunjena da bi se one mogle dobiti.

„I upravo tu vidim glavnu uloga HPK-a koja će biti uz hrvatske poljoprivrednike kako bi ih pripremila da dobiju maksimalne potpore, a uz to i da ispoštuju zakonske regulative. Život poljoprivrednika ni u EU nije lak, jer su i oni suočeni s globalnom krizom. Malim poljoprivrednicima je svugdje teško, a veliki kao i velike tvrtke, krize uvijek lakše podnose, radujem se ovom poslu, jer smatram da je lijepo raditi posao za koji vjerujem da će nakon nekog vremena biti u mogućnosti pokazati rezultate.“ (Gudelj-Velaga)

Slika 7. Ilustracija poljoprivrede u Europskoj uniji

Hrvatska poljoprivredna komora je, dodaje, organizacija poljoprivrednih proizvođača i seljaka, a njezin osnovni cilj je zastupanje interesa poljoprivrednih proizvođača.

- HPK će s jedne strane zastupati interese domaće

proizvodnje, a s druge strane pripremati ih i za tržišnu utakmicu.

To prije svega znači da moramo

Izvor: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/raskol-u-europskoj-uniji>

našim proizvođačima osigurati iste uvjete kakve imaju oni u EU. HPK već radi na tome da se legaliziraju sve farme koje imaju za to uvjete, jer bez toga neće moći privući novac iz EU fondova. Također je u planu aktualizirati i oživotvoriti seoski prostor kroz provedbu mjera ruralnih razvoja. Potrebno je napraviti evidenciju prodaje na poljoprivrednim gospodarstvima i pripremu za poljoprivredno-okolišni program u kojem su velike mogućnosti za dio naših proizvođača. Uz to podrazumijeva se nastavak savjetodavnog rada - osobito u svezi sa zahtjevima višestruke sukladnosti. (Gudelj-Velaga)

Za Europsku uniju poljoprivreda je mnogo više od proizvodnje hrane. Za većinu poljoprivrednika to je način života. Uloga poljoprivrednika u Europskoj uniji je velika i višeznačna. Europski poljoprivrednik proizvodi kvalitetnu i zdravstveno ispravnu hranu i trži je po povoljnim cijenama. Pravila koja reguliraju taj proces također su obimna i zahtjevna.

Područje poljoprivrede u EU obuhvaćeno je brojnim regulativama koja se moraju izravno primijeniti iz europskog zakonodavstva, a njihova ispravna administrativna primjena je ključna za funkcioniranje zajedničke poljoprivredne politike.

Pregovori za ulazak RH u EU u području poljoprivrede vođeni su većinom oko uvijeta i vremenskog razdoblja za usvajanje i primjenu europskog zakonodavstva. Sva pravila EU moraju se primijeniti u Hrvatskoj. O njima se pregovara. Pregovara se o visini i načinu isplate izravnih plaćanja poljoprivrednicima, načinima potpore ruralnom razvoju, proizvodnim kvotama i prijelaznim mjerama koje će omogućiti lakšu integraciju u EU, uzimajući u obzir specifične okolnosti zemlje kandidatkinje.¹⁸

4.12. Usporedba EU-15 i Republike Hrvatske

Tablica 3. Usporedba EU-15 i RH

	EU-15	Hrvatska
Broj stanovnika	376 mil	4,3 mil
Veličina poljoprivrednog zemljišta	18 ha	2,4 ha
Udio poljoprivrede u BDP	0,6- 6,8 %	7,0 %
Poljoprivredna bilanca per capita	-0,46 USD	-65,3 USD

Izvor: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=3655>

Iz tablice br. 3 vidimo da je znatna razlika poljoprivrede u Republici Hrvatskoj i poljoprivrede u Europskoj uniji. Prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva u EU-15 18 ha, a u Hrvatskoj 2,4 ha ili najviše 4,9. Što se tiče poljoprivredne bilance u EU-15 iznosi -0,46, a u Hrvatskoj -65,3.

¹⁸ <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6082> (28.03.2013.)

4.13. CAP- zajednička poljoprivredna politika

Skup zakona i praksi koje je Europska unija usvojila radi postizanja zajedničke, unificirane politike u sektoru poljoprivrede. ZPP je najobuhvatnija od svih ekonomskih politika EU. U proračunu EU za 2007. godinu na provedbu zajedničke poljoprivredne politike otpada oko 45 %. Cilj joj je osigurati dugoročno održavanje poljoprivrede kao jezgre živućeg seoskog prostora.¹⁹

Cilj je Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), (engl. Common agricultural policy) omogućiti poljoprivrednicima odgovarajući životni standard, a potrošačima kvalitetnu hranu po pristupačnim cijenama.²⁰

Ciljevi CAP-a definirani su prema članku 39 Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- Podizanje poljoprivredne produktivnosti promicanjem tehničkog napretka, racionalnog razvoja poljoprivredne proizvodnje i optimalnog korištenja proizvodnih faktora, posebno radne snage
- Osiguravanje životnog standarda za poljoprivrednu populaciju, osobito podizanje primanja osoba koje se osobno bave poljoprivredom
- Stabilizacija tržišta
- Sigurnost opskrbe tržišta
- Osiguranje poljoprivrednih proizvoda za potrošače po razumnim cijenama²¹

¹⁹ <http://www.safu.hr> (28.03.2013.)

²⁰ <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?jezik=&ru=519&sid=> (28.03.2013.)

²¹ <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=91> (28.03.2013.)

5.OBRAZOVANJE POLJOPRIVREDNIKA-rezultati istraživanja

5.1. Novi trendovi u Hrvatskoj poljoprivredi

U brojnim područjima prilagodbe visokim standardima Europske unije, prije pristupanja Hrvatske u Uniju, prilagodba u području poljoprivrednog sektora ima iznimno značajnu ulogu. Jedan od uvjeta za ulazak u Europsku uniju je i uspostavljanje integriranog administrativnog i kontrolnog sustava, kojim zemlje članice dodjeljuju i prate i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima. Ključna komponenta koja služi za praćenje potpora u proizvodnoj površini je i ARKOD.²²

ARKOD sustav je sustav identifikacije zemljišnih parcela (eng. Land Parcel identification System). To je nacionalni program kojim se uspostavlja baza podataka koja evidentira stvarni korištenje poljoprivrednih zemljišta. Cilj ovog sustava je dobiti jasnu sliku koliko se zemljišta u Hrvatskoj stvarno koristi za poljoprivrednu proizvodnju, bez obzira na kulture koje se na njima uzgajaju. Takav uređen i transparentan sustav je preduvjet za dobivanje poticaja Europske unije za poljoprivrednu proizvodnju. U Europskoj uniju primjenjuje se sustav jedinstvenih plaćanja po gospodarstvu u kojem se isplata potpore ne uvjetuje proizvodnjom određenog proizvoda, već ona ovisi o površini koja se obrađuje. Osim toga, tržište Europske unije je tržište s više od 500 milijuna ljudi. Ova činjenica treba biti dodatan poticaj hrvatskih poljoprivrednicima, jer će svoju robu moći plasirati diljem Europske unije bez ikakvih barijera.

IPARD je novi pretpristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013. Sastavni je dio IPA-e (Instrument pretpristupne pomoći, eng. Instrument for Preaccession Assistance) odnosno njegova V. komponenta ruralni razvoj. Glavni cilj IPARD programa je unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda.

Unapređenje poljoprivrednog sektora kroz povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje.

²² <http://www.arkod.hr/Forms/ModulLpis/FaQ.aspx> 28.03.2013.

5.2. Obrazovanje poljoprivrednika

Obrazovanje danas predstavlja veliki problem poljoprivrednicima u radu. Ulazak RH u Europsku uniju zahtijeva stručno obrazovanje i kontinuirano usavršavanje poljoprivrednika kako bi stekli konkurentnost na tržištu kako za vlastito obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo tako i za RH.

Prema popisu stanovništva iz (2001.), sadašnje stanje u obrazovnoj strukturi seoskog stanovništva vrlo je nepovoljno, s obzirom na to da veliki udio (29,1%) seoskog stanovništva pripada u kategoriju „bez škole ili nepoznato“.

Nepovoljna obrazovna struktura poljoprivrednih proizvođača u Hrvatskoj mogla bi postati prepreka razvoju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva na putu prilagodbe hrvatske poljoprivrede onoj u EU. Naime, koeficijent obrazovanja poljoprivrednika u Hrvatskoj znatno je niži od obrazovnoga koeficijenta nepoljoprivrednika. Poljoprivrednik koji nema certifikat za određenu proizvodnju ne može dobiti kredit u EU. Naši će se poljoprivrednici morati obvezati na pohađanje edukacijskih programa budu li htjeli koristiti sredstva iz pretpristupnih fondova Unije.

Glasnogovornik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, navodi kako se poljoprivrednici unutar operativnih programa za podizanje višegodišnjih nasada, proizvodnje mlijeka za tržište, odnosno uzgoja svinja, obvezuju da će se educirati za ove programe. Osim toga, za poljoprivrednike na terenu organizirat će se radionice o inovacijama na poljoprivrednim strojevima, novom sjemenu i zaštiti bilja, napominje Pavić.²³

Navodi se kako nije potrebno izmišljati toplu vodu u obrazovanju poljoprivrednika, koje mora biti cjeloživotno, jer se tehnologija u proizvodnji hrane neprekidno razvija, nego treba primijeniti iskustva EU-a. Riječ je edukacijskim trening-centrima koji bi po regijama pokrivali određene poljoprivredne proizvodnje - od proizvodnje mlijeka i mesa, voća i povrća do višegodišnjih nasada vinograda i maslina. U takvim bi centrima zainteresirani poljoprivrednici i studenti učili u praksi.

²³ <http://www.index.hr/tag/79661/mladen-pavic/3.aspx> (28.03.2013.)

5.3. Savjetovanje za osposobljavanje poljoprivrednika za ulazak u Europsku uniju

Hrvatska poljoprivreda jedan je od najvažnijih sektora gospodarstva i prolazi težak put prilagodbe na putu ulaska u Europsku uniju. Potrebno je obaviti niz poslova u prestrukturiranju i modernizaciji svih njezinih dijelova i sektora (ratarstvo, stočarstvo, ruralna područja, selo), te dioničkih društava, zadruga, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kako bi bili konkurentniji na tržištu i proizvodili kvalitetne proizvode i osigurali veću zaposlenost.²⁴

Cilj je savjetovanja analizirati osposobljenost i spremnost poljoprivrednika, kao i poljoprivrede kao grane u cjelini, utvrđivanje trenutnog stanja te određivanje pravaca daljnjeg djelovanja. Savjetovanje je namijenjeno svim relevantnim subjektima koji donose propise, odlučuju, organiziraju i realiziraju bilo kakve projekte i programe u poljoprivredi.²⁵

U organizaciji Zajednice za obrazovanje odraslih Zagreb i u suradnji s Hrvatskim savezom zadruga u Opatiji je 27. I 28. siječnja 2011. Održano dvodnevno savjetovanje o osposobljenosti poljoprivrednika za ulazak u Europsku uniju²⁶.

U zaključcima savjetovanja konstatiralo se, među ostalim, da je nužno izgraditi sustav obrazovanja odraslih u poljoprivredi, modernizirati postojeće i uvesti nove programe osposobljavanja i obrazovanja, utvrditi obaveze nositelja obrazovanja odraslih i unaprijediti njihov rad u povezivanju sa zahtjevima koji stoje u predstojećem ulasku Hrvatske u EU. Naglašeno je također da je nužno izgraditi sustav zadružnog obrazovanja od osnove, zadrugara, do zadružnog menadžmenta, s ciljem njihove edukacije za ostvarivanje poslovnih planova zadruga, većeg udruživanja i povezivanja, kako bi mogli koristiti sredstva iz fondova EU i ostvariti proizvodnju roba i usluga konkurentnih i prepoznatljivih na tržištu Hrvatske i svijeta.²⁷

²⁴ <http://www.educentar.net/Vijest/10105/SAVJETOVANJE-OSPOSOBLJENOST-POLJOPRIVREDNIKA-ZA-ULAZAK-U-EU/> (28.03.2013)

²⁵ <http://www.educentar.net/Vijest/10105/SAVJETOVANJE-OSPOSOBLJENOST-POLJOPRIVREDNIKA-ZA-ULAZAK-U-EU/> (28-03-2013.)

²⁶ http://www.iptpo.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=266&Itemid=2 (28.03.2013.)

²⁷ http://www.iptpo.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=266&Itemid=2 (28.03.2013.)

5.4. Kriteriji Europske unije za poljoprivrednike

Osim što zahtijeva određeni stupanj obrazovanja i cjeloživotno učenje Europska unija od hrvatskih poljoprivrednika zahtijeva i stručno rukovanje i rad sa poljoprivrednim strojevima. Poljoprivrednici će osim škole morati i pohađati određene seminare te polagati ispite o rukovanju i upravljanju strojevima nakon odslušane satnice. IPARD program, odnosno mjera 101 iznosi takve zahtjeve.

Mjera 101 – „Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice“ koja omogućuje ulaganja u²⁸:

- sektor mljekarstva
- sektor govedarstva
- sektor svinjogojstva
- sektor peradarstva
- sektor jaja
- sektor voća i povrća
- sektor žitarica i uljarica.

Opći kriteriji IPARD mjere 101- Podnositelj mora dokazati stručnu osposobljenost za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću sukladno sljedećim kriterijima:²⁹

- Nositelj ili član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva je upisan najmanje dvije godine u upisnik poljoprivrednih gospodarstava
- Nositelj ili član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva ima završenu srednju školu ili fakultet iz područja poljoprivrede
- Nositelj ili član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva ima završen program osposobljavanja za poljoprivredno zanimanje verificirano od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i
- Nositelj ili član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva ima podatke i stručnom radnom iskustvu u poljoprivredi od najmanje 5 godina.

²⁸ <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=28> (29.03.2013.)

²⁹ <http://www.aprrr.hr/deveti-javni-natjecaj-za-dodjelu-sredstava-iz-ipard-programa-110.aspx> (29.03.2013)

5.5. Budućnost hrvatske poljoprivrede u Europskoj uniji

U prilog euroskeptičnoj tvrdnji da će ulaskom u EU nastradati hrvatski seljak govori nekoliko mišljenja: Zajednička poljoprivredna politika postaje nacionalna politika, čime se gubi dio autonomije u vođenju poljoprivredne politike. Uz to je vezana i obvezna primjena svih mjera ZPP-a koja nije nužno povoljna za sve proizvođače. Sredstva iz fondova u 100-postotnom iznosu za hrvatske seljake bit će dostupna nakon 10 godina, što je dugoročno isplativa investicija, no na kratki rok moglo bi biti problematično, pogotovo za manja gospodarstva. O nedovoljnom znanju i iskustvu u pisanju projekata kojima se povlače sredstva iz EU fondova govori i podatak da je iskorišteno svega 7% IPARD programa namijenjenog poljoprivredi.³⁰

Prednosti – Na poljoprivredu otpada oko 40% europskog proračuna koji godišnje iznosi oko 129 milijardi eura. Hrvatski poljoprivrednici će na raspolaganju imati oko 5 milijardi kuna godišnje za izravna plaćanja i ruralni razvoj. To konkretno znači da se za izravna plaćanja zadržava postojeća razina između 350 i 400 milijuna eura, dok je za ruralni razvoj namijenjeno 333 milijuna eura godišnje.

Za hrvatske seljake nije važno tko daje te novce, bitno je da novci stižu na račun, no za hrvatski proračun to je iznimno bitno. Ključ je u tome da će se unutar 10 godina ti novci isplaćivati iz europskog, a ne hrvatskog budžeta. Ono o čemu se pregovaralo bilo je – kojim tempom će hrvatski novci biti zamijenjeni europskim novcem. Dobili smo što i prethodne zemlje, i još malo više. Za izravna plaćanja 25% europskog novca prve godine, uz postupno povećanje do 100% nakon 10 godina. U stvarnosti već u prvoj godini članstva dobivamo 50% europskog novca, jer je ispregovrano da se dio namijenjen ruralnom razvoju "prelije" u dopunjujuća plaćanja, čime se smanjuje pritisak na državni proračun.

EU se u sljedećih 10 godina obvezala davati oko 10 milijuna eura za razminiravanje poljoprivrednih površina. Od prvog dana članstva Hrvatska može koristiti izvozne subvencije, a ako se primijeti da proizvodi iz drugih članica EU narušavaju domaće tržište, imamo pravo primijeniti zaštitne mjere. S pola milijarde kupaca, Europska se unija otvara izvozu autohtonih proizvoda hrvatskog sela. Repromaterijal i oprema će se nabavljati po najpovoljnijim cijenama. Budući da je razina iskorištenosti SAPARD-a (koji je prethodio

³⁰ <http://dalje.com/hr-hrvatska/mala-skola-eu--kakva-je-buducnost-hrvatske-poljoprivrede-u-eu/410040>, 28.03.2013.

IPARD programu do 2007.) bila 75%, to pokazuje da su hrvatski seljaci sposobni sudjelovati u pisanju projekata, uz dodatnu edukaciju.

Situacija se dramatično promijenila posljednjih godina zahvaljujući brojnim reformskim zahvatima u okviru ZPP. Današnja ZPP ide u korak s vremenom i ima višeznačnu ulogu u društvu: proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, razvoj seoskih područja, zaštitu poljoprivrednog okruženja i bioraznolikost. Proširenje EU na 12 novih članica od 2004. godine do sada, udvostručilo je radnu snagu i veličinu obradive površine te je unutarnjem tržištu dodalo više od 100 milijuna potrošača. Sada EU broji pola milijarde stanovnika. Trenutno se vodi rasprava o smjeru koji ZPP treba imati nakon 2013. godine te o njezinom utjecaju na zemlje u razvoju. Neki smatraju da europska poljoprivredna politika treba omogućiti bolje poslovne mogućnosti poljoprivrednicima u okolnostima kada tržište ne može osigurati povrat uloženoga i kada se poljoprivrednici suočavaju s visokim troškovima proizvodnje, dok drugi smatraju da glavni fokus te politike treba biti opće javno dobro.³¹

Među strateškim ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike do 2020. godine, između ostalog, ističu se održavanje vitalnih ruralnih zajednica kojima je poljoprivreda osnovna gospodarska aktivnost, s ciljem većeg zapošljavanja, koje će polučiti višestruku prednost na gospodarskom, socijalnom i okolišnom planu. Preporuke Europske komisije, Europskog parlamenta, Europskog ekonomskog i socijalnog vijeća te Vijeća regija idu u smjeru veće jednakosti u distribuciji prvog i drugog stupa ZPP s ciljem poticanja konkurentnosti i inovacija, vodeći računa o učinkovitoj reakciji na klimatske promjene. Ciljana potpora trebala bi ići samo aktivnim poljoprivrednicima koje treba nagraditi za uslugu koju pružaju cjelokupnom društvu. Sve ove preporuke treba uskladiti s postojećim okvirima unutar ograničenih proračunskih sredstava, uzimajući u obzir veliki utjecaj gospodarske krize na poljoprivredu.³²

³¹ <http://www.mrrfeu.hr>, 29.03.2013.

³² <http://www.mrrfeu.hr>, 29.03.2013.

5.6. Analiza rezultata provedene ankete o obrazovanju poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj

Budući da je dan ulaska Hrvatske u Europsku uniju sve bliže, a prosvjeda i nezadovoljstva hrvatskih poljoprivrednika svakim danom sve više provedena je anketa o obrazovanju i mišljenju hrvatskih poljoprivrednika o poljoprivredni u Hrvatskoj nakon pristupanja Uniji. Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj predstavlja jednu od glavnih gospodarskih grana, a zajedno sa šumarstvom i ribarstvom sudjeluje u BDP-u države s oko 7,2 %. Očekivani ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju donosi nove prilike, ali i nove prijetnje. Kako bi se hrvatska poljoprivreda što lakše i što brže prilagodila novim uvjetima na tržištu, treba biti spremna na nova pravila igre koja ju očekuju ulaskom u Uniju. Ulaskom u Europsku uniju politika gospodarenja će se promijeniti, a konkurencija će biti jača. Anketom se pokušalo utvrditi mišljenje hrvatskih poljoprivrednika o budućem ulasku Hrvatske u Europsku uniju, te trenutno stanje hrvatske poljoprivrede.

Metodologija, instrument i uzorak

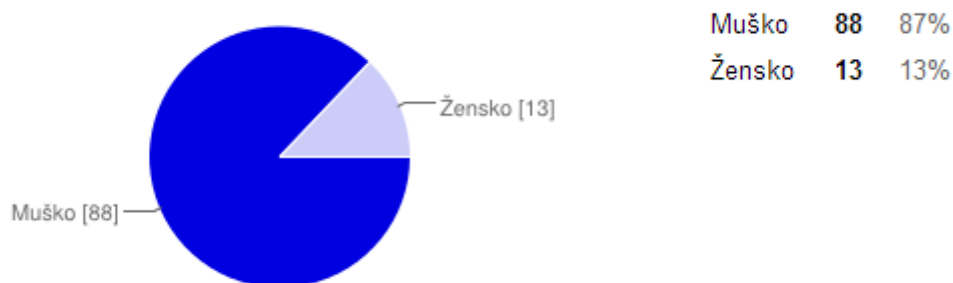
Anketa, koja se sastojala od 12 pitanja na jednoj stranici. Za ispunjavanje ankete je u prosjeku bilo potrebno svega dvije do tri minute Anketa je provedena u vremenu od 20 ožujka do 3. travnja 2013. godine. Anketa je provedena on line, a bila je postavljena na Internetskim forumima poljoprivredne i slične tematike (<http://poljoprivredni-forum.com/>, <http://www.forum.hr/>) . Anketa je provedena na populaciji od 101 ispitanika, a budući da je anketa bila anonimna i da se slala putem Interneta nije moguće odrediti geografsku lokaciju ispitanika.

Rezultati

Na temelju analize rezultata ankete, dobiveni su sljedeći podaci.

Grafikon 1. Spol

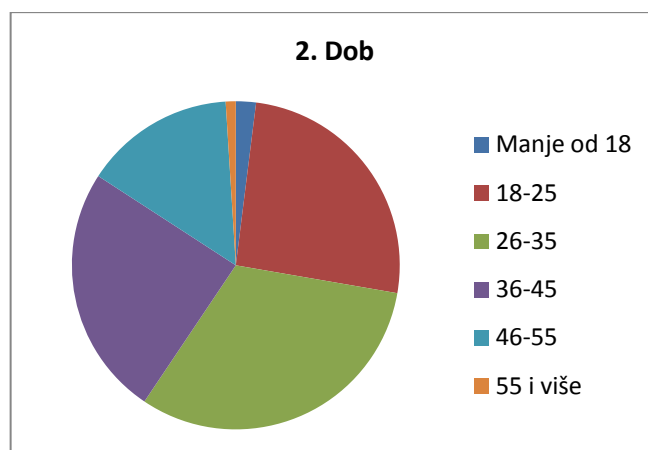
1. Spol

Izvor: autor

Od 101 ispitanika, 88 odnosno 87% su muškarci, dok ostalih 13 ispitanika čine žene.

Grafikon 2. Dob

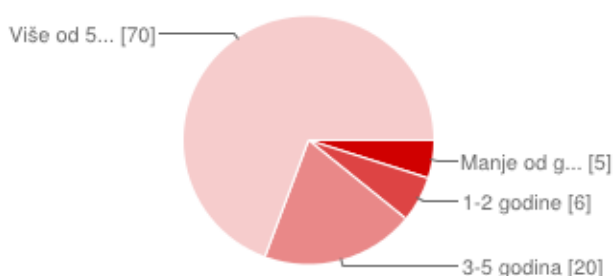

Izvor: autor

Najveći broj ispitanika su dobne skupine od 26 do 35 godina, što čini 31,69% od ukupnog broja ispitanika. 25,74% ispitanika je dobne skupine od 18 do 25 godina, zatim 24,75% u dobi od 36 do 45 godina. 14,85% ispitanika je dobne skupine 46 do 55 godina. Manje od 18 godina imaju samo dva ispitanika, što iznosi 1,98%, dok samo jedan ispitanik, odnosno 0,99% ima više od 55 godina. Činjenica da samo jedan ispitanik ima više od 55 godina ne pokazuje stvarno stanje hrvatske poljoprivrede, jer se većina hrvatskog stanovništva te dobne skupine ne koristi Internetom.

Grafikon 3. Koliko dugo se bavite poljoprivredom

3. Koliko dugo se bavite poljoprivredom?

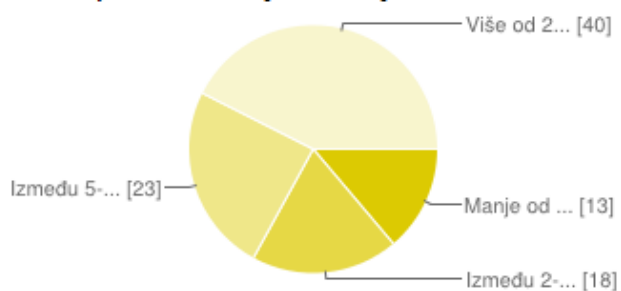
Manje od godine dana	5	5%
1-2 godine	6	6%
3-5 godina	20	20%
Više od 5 godina	70	69%

Izvor: autor

Na pitanje koliko se dugo bave poljoprivredom 70 ispitanika je odgovorilo da se bavi više od 5 godina. Od tri do pet godina poljoprivredom se bavi 20% ispitanika, a njih 6 se poljoprivredom bavi od tek jednu do dvije godine. Manje od godine dana poljoprivredom se bavi 5 % ispitanika.

Grafikon 4. Koliku površinu zemlje obrađujete

4. Koliku površinu zemlje obrađujete?

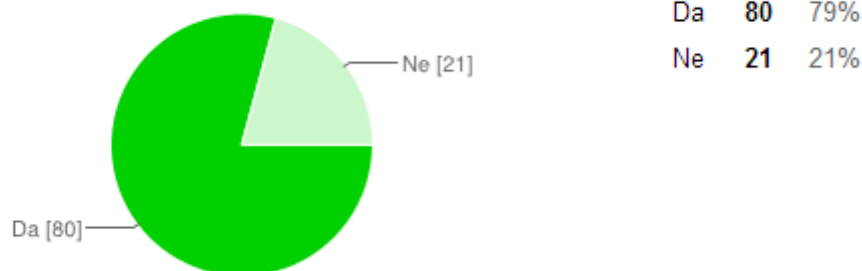
Manje od dva hektara	13	14%
Između 2- 5 hektara	18	19%
Između 5-20 hektara	23	24%
Više od 20 hektara	40	43%

Izvor: autor

Velik broj ispitanika, čak 43% obrađuje više od 20 hektara zemlje. Manje od dva hektara zemlje obrađuje 13 ispitanika. Gotovo četvrtina ispitanika obrađuje između 5 i 20 hektara zemlje, dok 19% obrađuje između 2 i 5 hektara zemlje.

Grafikon 5. Imate li Obiteljsko gospodarstvo

5. Imate li Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo?

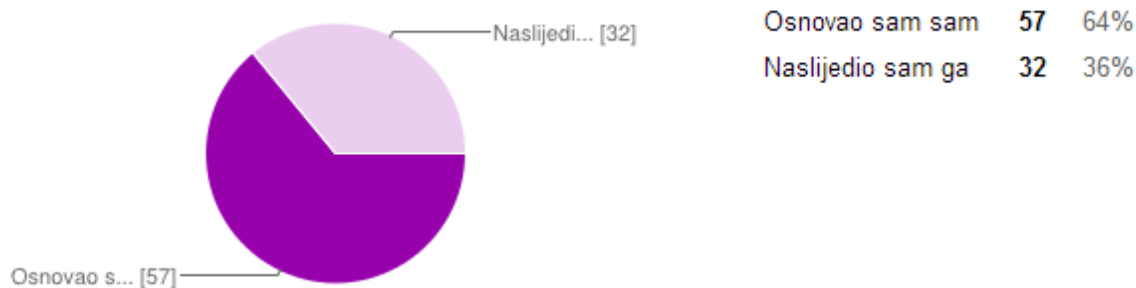

Izvor: autor

Zanimljiva informacija dobila se na pitanje imaju li ispitanici Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo. Čak 79% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je 21% reko da nemaju OPG. Ukoliko se obrati pozornost na veliku većinu ispitanika koji su odgovorili potvrdno na ovo pitanje, može se utvrditi da je anketa bila poslana na „prave adrese“ .

Grafikon 6. Da li ste OPG osnovali sami ili ste ga naslijedili

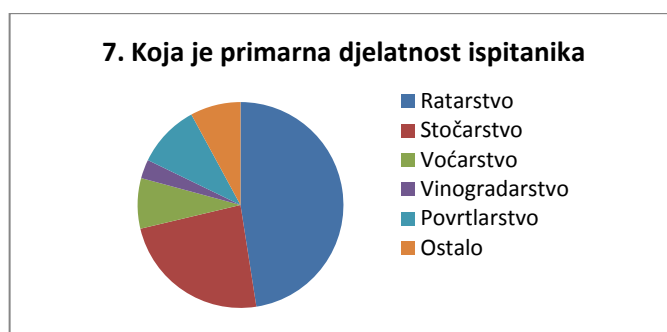
6. Da li ste OPG osnovali sami ili ste ga naslijedili?

Izvor: autor

Također, informacija prema kojoj je je 64% ispitanika samo osnovalo svoje Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo je zadovoljavajuća, jer se može zaključiti kako postoji interes za daljnje širenje hrvatske poljoprivrede.

Grafikon 7.: Koja je primarna djelatnost ispitanika

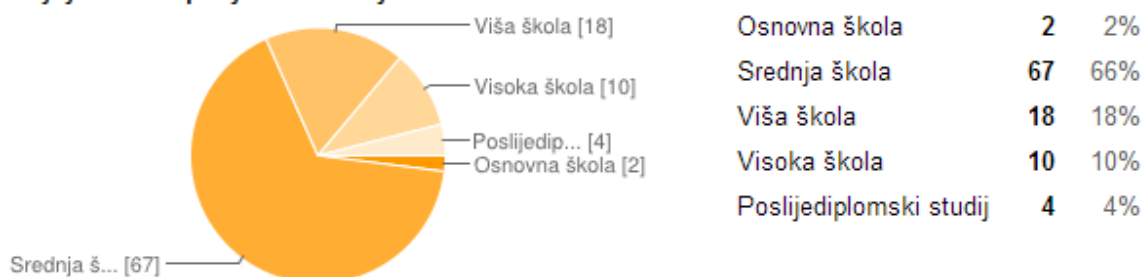

Izvor: autor

Gotovo polovina ispitanika, odnosno njih 47,53% bavi se ratarstvom, 23,76% ispitanika bavi se stočarstvom. Povrtlarstvom se bavi 9,90% ispitanika, 7,92% ispitanika bavi se vočarstvom, dok vinogradarstvo kao svoju primarnu djelatnost navodi 2,97% ispitanika. Da se bavi nekom ostalom djelatnosti navelo je 7,92% ispitanika.

Grafikon 8. Koji je Vaš stupanj obrazovanja

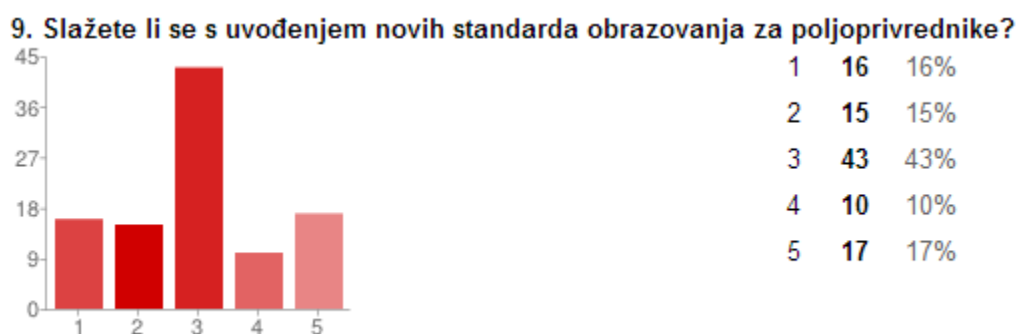
8. Koji je Vaš stupanj obrazovanja?

Izvor: autor

Jedno od važnijih pitanja u anketi smatra se pitanje o obrazovanju. Na pitanje koji je najviši stupanj obrazovanja ispitanika, više od polovice njih, odnosno 66% je odgovorilo da imaju završenu srednju školu. Dva ispitanika imaju završenu samo osnovnu školu, što se može povezati s dvoje ispitanika koji su bili maloljetni, te nisu ozbiljno shvatili ovu anketu. Poslijediplomski studij ima završeno 4 ispitanika, visoku školu 10, a višu školu završeno ima 18% ispitanika.

Grafikon 9. Slažete li se s uvođenjem novih standarda obrazovanja za poljoprivrednike?

Izvor: autor

Na pitanje o uvođenju novih standarda obrazovanja za poljoprivrednike gotovo polovica, tj. 43 % se „niti slaže, niti ne slaže“, odnosno može se reći da su indiferentni. Njih 16 % se apsolutno ne slaže s uvođenjem novih standarda obrazovanja, dok 17% ispitanika nove standarde obrazovanja podržava i slaže se s njima.

Grafikon 10. Smatrate li korisnim novi sustav obrazovanja poljoprivrednika?

Izvor: autor

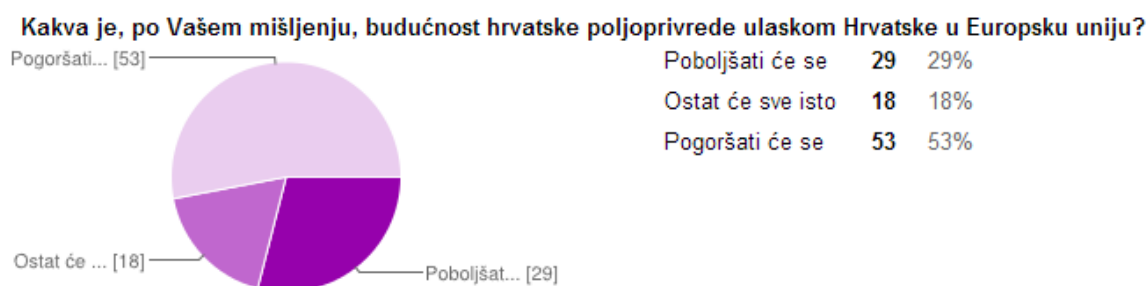
Od ukupnog broja ispitanika, njih 62 novi sustav obrazovanja poljoprivrednika smatraju korisnim, dok se ostalih 37 % ne slažu i ne smatraju ga korisnim.

Grafikon 11. Dali ste Vi počeli s novim standardom obrazovanja?

Malo više od četvrtine, tj. 34% ispitanika su počela s obrazovanjem po novim standardima obrazovanja, tj. doškoloivanjem. Velik broj, njih 66% nisu u sustavu novog standarda obrazovanja.

Grafikon 12. Kakva je po Vašem mišljenju, budućnost hrvatske poljoprivrede ulaskom Hrvatske u Europsku uniju?

Izvor: autor

Iznenadujuća činjenica je da više od polovine ispitanika, njih 53% smatra da će se stanje hrvatske poljoprivrede pogoršati nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Da će sve ostati isto misli 18 ispitanika, dok u oporavak hrvatske poljoprivrede nakon ulaska u Europsku uniju vjeruje tek 29 % ispitanika.

Najveću pozornost treba obratiti na pitanje kojim se tražilo mišljenje ispitanika o svrsi novog obrazovanja poljoprivrednika. Odgovori su bili uistinu različiti, te su išli iz krajnosti u krajnost. Odgovori na ovo pitanje bili su široka lepeza, od apsolutnog podržavanja novog obrazovanja, preko indiferentnosti do apsolutne ogorčenosti cijelim sustavom i Europskom unijom.

Odgovori ispitanika koji **podržavaju** novi sustav obrazovanja poljoprivrednika:

- Zbog lakše budućnosti, bolje gospodarenje zemljom, nove ideje
- Ljude naučiti pravilnoj obradi tla, plodoredu, gnojidbi, zaštiti, te čak vidjeti što se može napraviti po pitanju navodnjavanja
- Nisam upoznat s tim novim obrazovanjem, ali ako će pomoći da se izbjegnu trovanja ljudi kao primjerice prije nekoliko godina na Britanskom trgu, što je poznati uzgajivač sa savice otrovao kupce, onda to treba.

- Ljude treba upoznati s izračunima potrošnje škropiva po jedinici površine, potrošnji sredstava po jedinici površine. Također većina nije upoznata s novim sortama, kulturama čijim uzgojem mogu ostvariti veći profit
- Kao kemičar ja znam što kemija može i koliko šteti, a ako ju i koristimo i pazimo da sredstva budu što manje opasna i za nas i za okolinu. Na žalost, imam susjede koji kad pročitaju 2ml na 10 litara zaključe: jedan štamprek bu valda dost (0,5dcl)
- Racionalizacija na poljoprivrednom gospodarstvu, management na PG
- Prije svega edukacija, svatko da ima nešto novo za naučiti
- Bolja iskoristivost i isplativost obrađivanih površina, te bolje produktivnost pri uzgoju životinja
- Kompetentnost na tržištu, bolja kvaliteta proizvoda
- Proširenje znanja i novosti o proizvodnji i sl.
- Da pratimo nove trendove
- Da na kraju budemo sretni i zadovoljni rezultatima svoga rada i da možemo preživjeti
- Učenje iz primjera Unije
- Svrha novog obrazovanja je naučiti poljoprivrednike određenim pravilima
- Obrazovanje u skladu s EU

Odgovori ispitanika koji **ne podržavaju** novi sustav obrazovanja poljoprivrednika:

- Punjenje državnog proračuna
- Nema svrhe, bavim se poljoprivredom 5 godina i sad se moram obrazovat
- Nema svrhe, samo da zeznete poljoprivrednike koji nemaju školu, pa da se moraju obrazovat. Bez veze
- Da privatna učilišta pokupe lovu
- Izvlačenje novaca od sirotinje
- Izvući novce
- Ljude koji 30 godina voze traktor i kombajn, sada će neko tko o tome ima polovično znanje naučit radit???
- Uništavanje malih gospodarstava i dodvoravanje europskoj politici
- Nikakva! Uzmimo u obzir da je još uvijek velik dio poljoprivrednika u godinama, teško o prihvaćaju ili pod moram ili nekih drugih razloga. Mladi koji ostaju na

poljoprivredi oni su uglavnom školovani ili su u fazi školovanja za poljoprivrednu proizvodnju

- Kad bi se u medijima više pričalo o tome, na pravi način, a ne u Plodovima zemlje. Kad bi se država ponašala kako treba, čuvala i motivirala poljoprivrednika. a ne kao danas, više se isplati raditi na crno, ali šta očekivati od države koje ne zna ni koliko se hektara obrađuje. Kad bi se seljački vođe prosvjeda zalagali za prave stvari, a ne samo za isplatu poticaja.. kad ne bi sve kombinete imao samo jedan čovjek, i kad bi bili država u kojoj se cijeni rad.. onda bi sva predavanja i nova saznanja imali smisla. Tako da stvari danas stoje, treba se držati samo one: pomози i Bog će ti pomoći.

Zaključak ankete:

S obzirom da je tek 34% ispitanika krenulo s novim sustavom obrazovanja, smatra se da su oni detaljno upućeni i informirani o njegovoj korisnosti. Nepovoljna obrazovna struktura poljoprivrednika predstavlja „kočnicu“ u razvoju hrvatske poljoprivrede. Četvrtina ispitanika ima završenu visoku ili višu školu, ili poslijediplomski studij što znači da su oni obrazovaniji, ali ne znači da imaju više iskustva u poljoprivredi. Većina uspjeha se temelji na znanju koje se kombinira s iskustvom. Hrvatski poljoprivrednici imaju dugogodišnje iskustvo u radu na zemlji, sa životinjama ili nekim drugim oblikom poljoprivrede. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju iskustvo im neće biti dovoljno. Na tržištu Europske unije konkurencija je jaka, i ukoliko se hrvatski poljoprivrednici ne obrazuju u skladu s poljoprivrednicima Europske unije, brzo će biti „pregaženi“ od onih koji svoje uspjehe temelje na iskustvu poduprtom znanjem po standardima Unije. Uvođenjem novih zakona i standarda obrazovanja svim hrvatskim poljoprivrednicima kao i ostalim građanima zemlje, a tako i budućim poljoprivrednicima pruža se mogućnost napredovanja i stjecanja znanja. Ukoliko se to znanje prihvati i u skladu s njim nastavi obrađivati zemlja koja puno toga može dati, svi hrvatski poljoprivrednici biti će jaki igrači u utakmici koja ih uskoro čeka na prostorima Europe.

6. ZAKLJUČAK

Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju pred poljoprivredu stavlja velike zahtjeve i napore. Jedan od zahtjeva Europske unije je stručno obrazovanje, cjeloživotno učenje i osposobljavanje. S obzirom da je u Republici Hrvatskoj razina obrazovanja kod poljoprivrednika jako loša i rijetko tko ima završenu poljoprivrednu školu, to predstavlja veliko ograničenje u razvoju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Opći kriteriji IPARD programa, mjere 101 je da vlasnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva mora imati završenu srednju školu većeg stupnja, da ima pet godina radnog iskustva, da je registriran u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava i da je prošao obuku za poljoprivredno zanimanje. S obzirom da je u Hrvatskoj postotak poljoprivrednika koji imaju završenu poljoprivrednu školu jako malo, prisiljeni su vratiti se u školske klupe i odslušati određen broj sati koji Unija zahtijeva. Poljoprivrednici su skeptični i izražavaju svoje nezadovoljstvo ovakvim uvjetima ali priznaju da su prionuli na posao i započeli sa obrazovanjem.

Provedeno istraživanje bila je anketa koja se sastojala od 13 pitanja. Provedena je on line na Internetskim forumima poljoprivredne i slične tematike na populaciji od 101 ispitanika, a budući da je anketa bila anonimna i da se slala putem Interneta nije moguće odrediti geografsku lokaciju ispitanika. Iz rezultata ankete možemo zaključiti da su većina ispitanika muškarci. Većina ispitanika poljoprivredom se bavi više od 5 godina, obrađuju više od 20 hektara i sami su ga osnovali. Stupanj obrazovanja naših ispitanika je završena srednja škola, njih 66%. 43% ispitanika je indiferentno prema novom sustavu obrazovanja ali ga smatraju korisnim. 34% ispitanika je počelo sa novim standardom obrazovanja iako ne vjeruju da će se situacija popraviti ulaskom u Europsku Uniju.

Na tržištu Europske unije konkurencija je jaka, i ukoliko se hrvatski poljoprivrednici ne obrazuju u skladu s poljoprivrednicima Europske unije, brzo će biti „pregaženi“ od onih koji svoje uspjehe temelje na iskustvu poduprtom znanjem po standardima Unije. Hrvatska ima svoje konkurentske prednosti, zemlju koja još nije uništena, mlade ljude koji su puni znanja. Njih treba aktivirati, podupirati i ohrabrivati kako bi ostali na hrvatskim poljima i obrađivali hrvatsku zemlju koja u sebi krije puno potencijala, kao i oni sami. Uvođenjem novih zakona i standarda obrazovanja svim hrvatskim poljoprivrednicima kao i ostalim građanima zemlje, a tako i budućim poljoprivrednicima pruža se mogućnost napredovanja i stjecanja znanja. Ukoliko se to znanje prihvati i u skladu s njim nastavi

obrađivati zemlja koja puno toga može dati, svi hrvatski poljoprivrednici biti će jaki igrači u utakmici koja ih uskoro čeka na prostorima Europe.

7. POPIS LITERATURE

Knjige:

- Babić, Z.(2004): Participacija i ulaganje u obrazovanje u Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb.
- Lazibat, T(2009): Upravljanje kvalitetom, Znanstvena knjiga d.o.o., Zagreb.
- Mijatović, A.(2002): Obrazovna revolucija i promjene hrvatskog školstva, Hrvatski zemljopis, Zagreb.
- Pastuović, N.(1996): Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju, Učiteljski fakultet, Sveučilište
- Petrač, B.(2003): Agrarna ekonomika, Ekonomski fakultet u Osijeku.
- Žiljak, T(2002): Načelo građanstva i obrazovanje odraslih, Politička misao.
- Žitinski, M(2006): Obrazovanje je moralni pojam, Sveučilište u Dubrovniku.

Web:

- <http://www.apprrr.hr/deveti-javni-natjecaj-za-dodjelu-sredstava-iz-ipard-programa-110.aspx>
- <http://www.arkod.hr/Forms/ModulLpis/FaQ.aspx>
- <http://www.baranja.net/modules.php?name=News&file=article&sid=4126&mode=tread&order=0&thold=0>
- <http://dalje.com/hr-hrvatska/mala-skola-eu--kakva-je-buducnost-hrvatske-poljoprivrede-u-eu/410040>
- <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-hrvatskoj-cak-319-845-nezaposlenih.html>
- <http://www.educentar.net/Vijest/10105/SAVJETOVANJE-OSPOSOBLJENOST-POLJOPRIVREDNIKA-ZA-ULAZAK-U-EU/>
- <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=91>
- <http://www.hr/hrvatska/znanost/obrazovni-sustav>
- <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/poljoprivreda>
- <http://www.index.hr/tag/79661/mladen-pavic/3.aspx>
- http://www.iptpo.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=266&Itemid=2
- <http://mrav.ffzg.hr/zanimanja/book/part2/node3001.htm>
- <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6082>
- <http://www.mrrfeu.hr>
- <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?jezik=&ru=519&sid=>
- <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2194>
- <http://www.safu.hr>

8. SAŽETAK

Obrazovanje ima značajnu funkciju u svakom društvu, a s porastom financijske krize u čitavom svijetu sve veći naglasak dolazi na obrazovanje. One države koje imaju visok broj kvalitetne, odnosno obrazovane radne snage imaju šanse na proboj na tržištu i šanse za uspjeh. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju otvorit će mnogobrojne mogućnosti za hrvatske poljoprivrednike. Prije samog ulaska, hrvatski poljoprivrednici suočavaju se s nizom promjena koje uvelike mijenjanju dosadašnji način poslovanja. Nov način poslovanja zahtjeva nova znanja, a ona se stječu učenjem i iskustvom. Na tržištu Europske unije, hrvatski poljoprivrednici suočiti će se s velikom konkurencijom. Ukoliko se poljoprivrednici dobro informiraju, a potencijal hrvatske poljoprivrede dobro iskoristi, Hrvatska bi mogla postati jak igrač na tržištu Europske unije. Uvođenjem novih zakona i standarda obrazovanja svim hrvatskim poljoprivrednicima kao i ostalim građanima zemlje, a tako i budućim poljoprivrednicima pruža se mogućnost napredovanja i stjecanja znanja. Ukoliko se to znanje prihvati i u skladu s njim nastavi obrađivati zemlja koja puno toga može dati, svi hrvatski poljoprivrednici biti će jaki igrači u utakmici koja ih uskoro čeka na prostorima Europe.

9. SUMMARY

Education has an important role in any society, as poratsom financial crisis in the world comes an increasing emphasis on education. Those countries that have a high number of quality and educated labor force have a chance at a breakthrough on the market and the chances of success. The Croatian entry into the European Union will open numerous opportunities for Croatian farmers. Before entering, Croatian farmers are faced with a series of changes that greatly change the current way of doing business. A new way of doing business requires new skills, and it is acquired through learning and experience. In the market of the European Union, the Croatian farmers will face stiff competition. If farmers are well-informed and well-Croatian agriculture potential use, Croatia could become a strong player in the market of the European Union. With the introduction of new laws and standards of education for all Croatian farmers and other citizens of the country, and future farmers have the opportunity to progress and knowledge acquisition. If this knowledge is accepted and accordingly continue to cultivate land that could do a lot to give, all Croatian farmers will be strong players in the game that awaits them soon in Europe.

10. POPIS TABLICA

- Tablica 1. Učenici i studenti koji su završili osnovnu ili srednju školu odnosno diplomirali na visokim učilištima.....12
- Tablica 2. SWOT analiza19
- Tablica 3. Usporedba EU-15 i Republike Hrvatske.....23

11. POPIS SLIKA

- Slika 1. Prikaz povezanosti i potpore, EU u cjeloživotnom učenju.....6
- Slika 2. Prikaz sheme srednjoškolskog sustava Republike Hrvatske.....9
- Slika 3. Prikaz nezaposlenih osoba u Hrvatskoj u prosincu 2010 godine prema razini obrazovanja.....10
- Slika 4. Nacionalni sustav osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju.....13
- Slika 5. Prikaz kvalifikaciju hrvatskih zaposlenika.....14
- Slika 6. Prikaz iskorištenosti poljoprivrednih površina u Hrvatskoj.....17
- Slika 7. Ilustracija poljoprivrede u Europskoj uniji.....22

12. POPIS GRAFIKONA

- Grafikon 1. Spol.....32
- Grafikon 2. Dob.....32
- Grafikon 3. Koliko dugo se bavite poljoprivredom.....33
- Grafikon 4. Koliku površinu zemlje obrađujete.....33
- Grafikon 5. Imate li Obiteljsko gospodarstvo.....34
- Grafikon 6. Da li ste OPG osnovali sami ili ste ga naslijedili.....34
- Grafikon 7. Koja je primarna djelatnost ispitanika.....35
- Grafikon 8. Koji je Vaš stupanj obrazovanja.....35
- Grafikon 9. Slažete li se s uvođenjem novih standarda obrazovanja za poljoprivrednike.....36
- Grafikon 10. Smatrate li korisnim novi sustav obrazovanja poljoprivrednika.....36
- Grafikon 11. Dali ste Vi počeli s novim standardom obrazovanja.....36
- Grafikon 12. Kakva je po Vašem mišljenju, budućnost Hrvatske poljoprivrede ulaskom Hrvatske u Evropsku uniju.....37

**Analiza obrazovanja poljoprivrednika u
Republici Hrvatskoj**

Željko Marinčić

Sažetak

Obrazovanje ima značajnu funkciju u svakom društvu, a porastom financijske krize u čitavom svijetu sve veći naglasak dolazi na obrazovanje. One države koje imaju visok broj kvalitetne, odnosno obrazovane radne snage imaju šanse na proboj na tržištu i šanse za uspjeh. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju otvorit će mnogobrojne mogućnosti za hrvatske poljoprivrednike. Prije samog ulaska, hrvatski poljoprivrednici suočavaju se s nizom promjena koje uvelike mijenjaju dosadašnji način poslovanja. Nov način poslovanja zahtjeva nova znanja, a ona se stječu učenjem i iskustvom. Na tržištu Europske unije, hrvatski poljoprivrednici suočiti će se s velikom konkurencijom. Ukoliko se poljoprivrednici dobro informiraju, a potencijal hrvatske poljoprivrede dobro iskoristi, Hrvatska bi mogla postati jak igrač na tržištu Europske unije. Uvođenjem novih zakona i standarda obrazovanja svim hrvatskim poljoprivrednicima kao i ostalim građanima zemlje, a tako i budućim poljoprivrednicima pruža se mogućnost napredovanja i stjecanja znanja. Ukoliko se to znanje prihvati i u skladu s njim nastavi obrađivati zemlja koja puno toga može dati, svi hrvatski poljoprivrednici biti će jaki igrači u utakmici koja ih uskoro čeka na prostorima Europe.

Ključne riječi: analiza, obrazovanje, poljoprivreda

Mentor: prof. dr. sc. Zdravko Tolušić

Broj stranica: 48

Broj slika: 7

Broj literaturnih navoda: 24

Jezik izvornika: hrvatski

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. prof. dr. sc. Zdravko Tolušić, mentor
3. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, Sveučilištu u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1d.

BASIC DOCUMENTATION CARD**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek****Faculty of Agriculture****University Graduate Studies, Agricultural Economics, course****Graduate thesis**

Analysis of agricultural education in Croatia

Željko Marinčić

Abstract:

Education has an important role in any society, as poratsom financial crisis in the world comes an increasing emphasis on education. Those countries that have a high number of quality and educated labor force have a chance at a breakthrough on the market and the chances of success. The Croatian entry into the European Union will open numerous opportunities for Croatian farmers. Before entering, Croatian farmers are faced with a series of changes that greatly change the current way of doing business. A new way of doing business requires new skills, and it is acquired through learning and experience. In the market of the European Union, the Croatian farmers will face stiff competition. If farmers are well-informed and well-Croatian agriculture potential use, Croatia could become a strong player in the market of the European Union. With the introduction of new laws and standards of education for all Croatian farmers and other citizens of the country, and future farmers have the opportunity to progress and knowledge acquisition. If this knowledge is accepted and accordingly continue to cultivate land that could do a lot to give, all Croatian farmers will be strong players in the game that awaits them soon in Europe.

Keywords: analisis, education, agricultural**Thesis performed at:** Faculty of Agriculture in Osijek**Mentor:** prof. dr. sc. Zdravko Tolušić**Number of pages:** 48**Number of pictures:** 7**Number of references:** 24**Original in:** Croatian**Key words:** marketing plan, agriculture, market**Thesis defended on date:****Reviewers:**

1. prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. prof. dr. sc. Zdravko Tolušić, mentor
3. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, član

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agriculture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1.